

Carmen Mîrzea Vasile

**NOTE DE FORMAREA CUVINTELOR. COMPLETĂRI
LA INVENTARUL ADJECTIVELOR ROMÂNEȘTI ÎN -TOR
DE TIPUL (CASĂ) VÂNZĂTOARE, (PĂMÂNT) ARĂTOR**

În limba română există o subclasă de adjective deverbale în -tor cu valoare pasivă și, în același timp, modală – preponderent de posibilitate (*bucate mîncătoare* „alimente care pot fi mâncate, bune de mâncat, comestibile”), foarte rar și cu o nuanță deontică (*salariu primitor* „salariu care trebuie să fie primit”)¹. Exemplele citate în bibliografia românească, reluate în general de la o lucrare la alta, nu sunt multe (16, în total)². În aceste note, formațiunilor luate deja în discuție le adăugăm un număr de 22 de unități adjectivale cu același sens, extrase din dicționare și din diverse texte³.

În sinteza de formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea, este înregistrat un „sens pasiv” al adjectivelor în -tor, care „arată că substantivul determinat suferă acțiunea verbului din tema adjectivului” (FCLRV: 193). Exemplele citate sunt: (*loc*) *cositor*, (*veșminte*) *îmbrăcătoare*, (*boi*) *înjugători*, (*loc*) *lăcuioriu*, (*bucate*) *mîncătoare*, (*vaci*) *mulgătoare*, *pohtitor*, (*cămile*) *sugătoare*, *fiitoare*. Într-un articol polemic, în sprijinul etimologiei propuse pentru substantivul *sărbătoare* (*dies* **servatoria(m)*) „zi în care se respectă un obicei, o tradiție, care este serbată”), Densusianu (1911: 707–708) amintește sensul special al adjectivelor (*pămînt*) *arător*, (*bou*) *înjugător*. Pascu (1916: 123) include în clasa adjectivelor, care arată posibilitatea, următoarele exemple din dacoromână, aromână și meglenoromână: *înjugător*, *juguitor* „de trait”, *aplecătoare* (cf. ar. și mr.) „qui allaite”, *mărtătoare* ar. „(fille) nubile”, *măcătoare* ar. „zi de dulce”, *outoare* „(d. găini) care

¹ În terminologie englezească, *potential passive* sau *facilitative*, cu sensul ‘the patient is likely to undergo the agent’s activity denoted by the base verb’ (pacientul poate suferi activitatea denotată de verbul-bază) (Lyutikova, Bonch-Osmolovskaya 2006: 399).

² Mențiunile din bibliografie sunt, de multe ori, tangențiale, nepredictibile (vezi, de exemplu, notele lexicale din Graur 1971 și 1975 sau observația din Densusianu 1911).

³ Delimitarea inventarului de adjective în -tor cu sens pasiv și potențial este problematică. Nu includem aici orice adjectiv deverbal în -tor cu valoare non-agentivă. Excludem deverbalele în -tor care provin dintr-o construcție verbală în care subiectul are rolul tematic [Pacient], ca în *grădina înfloritoare* (← *Grădina*_[SB=Pacient] a înflorit), [Temă], ca în *frunze căzătoare* (← *Frunzele*_[SB=Temă] cad), precum și [Experimentator], ca în *om temător* (← *El*_[Experimentator] se teme de multe lucruri), [Țintă], ca în *fată primitoare* (*de scrisori*) (← *Fata*_[SB=Țintă] primește scrisori), ori [Posesor], ca în *deținători de Dacia* (← *El*_[SB=Posesor] dețin Dacia). Nu includem nici substantivele care nu au și o utilizare adjectivală sau care au o utilizare adjectivală accidentală (destul de numeroasele substantive locative precum *dormitor*, *scăldătoare*, *tăietor*, *tocător* sau substantivele *ghicitoare*, *zicătoare*).

LR, LXVI, nr. 4, p. 490–499, București, 2017

se ouă”, *gonitoare*. Pușcariu (1921: 6–7) citează următoarele „derivate cu înțeles pasiv”: (*pământ*) *arător*, (*copii*) *îmbrăcători* (substantivizat), (*zi*) *lucrătoare* (cf. și ar.), (*dzuă*) *măcătoare* ar. „zi de dulce”, (*junică*) *mulgătoare*, (*început*) *în seamă nebăgător*, (*vacă*) *gonitoare*, (*dor*) *vânzător*. Formulând o ipoteză plauzibilă pentru etimologia agentivelor în *-tor* din română, dintre lexemele care ne interesează, Graur (1929: 107–108) menționează: (*pământ*) *arător*, (*vacă*) *mulgătoare*, (*salariu*) *primitor*, (*casă*) *vânzătoare*. Mai târziu, lingvistul discută și adjectivele cu sens pasiv (*comandă*) *săvârșitoare* (Graur 1971: 51–52) și (*pepene*) *murător* (Graur 1975: 64–65).

Așadar, cele 16 adjective cu sens potențial-pasiv citate în bibliografia consultată, alfabetic, sunt: (*oaie*) *aplecătoare*, (*loc*) *cositor*, (*vacă*) *gonitoare*, (*veșminte*) *îmbrăcătoare*, (*boi*) *înjugători*, (*bou*) *juguitor*, (*loc*) *lăcuiitoriu*, (*zi*) *lucrătoare*, (*fată*) *mărtătoare* ar., (*bucate*) *mâncătoare*, (*vaci*) *mulgătoare*, (*pepene*) *murător*, (*început*) *în seamă nebăgător*, (*salariu*) *primitor*, (*cămile*) *sugătoare*, (*casă*) *vânzătoare*⁴. La acestea putem adăuga trei substantive: *măcătoare* ar. „zi de dulce”, *sărbătoare*, *fiitoare*.

Fără a intra în detalii (alomorfele sufixului *-tor*, raportul dintre valoarea pasivă și cea de posibilitate sau deontică etc.), completăm acest inventar cu un număr de 22 de unități adjectivale în *-tor* cu sens potențial și pasiv. Dintre acestea, zece sunt derivate cu prefix negativ.

Exemplele noi sunt excerptate din texte variate (culegeri folclorice, vechi texte juridice sau religioase, documente administrative etc.) și dicționare (DA–DLR, dicționare dialectale etc.). Câteva adjective pasive în *-tor* au fost găsite în vecinătatea altora mai cunoscute: *înhamător* „(d. cai, boi etc.) care poate fi / este înhamat”, împreună cu *înjugător* (ex. 3); *însurători* „(d. tineri) buni de însurat”, alături de *măritătoare* (ex. 5); *nedăruitoare* „(d. moșie) care nu a fost dăruită, donată”, alături de negativul mai frecventului *vânzător* (ex. 9); *nemâncătoare* „(d. păsări) care nu pot fi mâncate”, alături de mai cunoscutul *mâncătoare* (ex. 11) etc.

Prin completarea surselor, cu siguranță acest inventar poate fi mult îmbogățit. De asemenea, cercetarea datelor din aromână și meglenoromână⁵, varietăți ale românei ignorate în această contribuție, ar fi foarte utilă.

Lexemele sunt ordonate alfabetic. Fiecare este glosat cât mai aproape de definiția sa din dicționarul-tezaur DA–DLR, dacă sensul pasiv al adjectivului este înregistrat în acest dicționar; dacă nu este înregistrat, glosarea este luată din alte surse sau ne aparține. Când în dicționare există mărci diatopice și diacronice sau de frecvență, acestea sunt preluate ca atare. Fiecare formațiune este ilustrată printr-un număr variabil de exemple, care să arate, pe cât posibil, vechimea unității și tipul de text în care apare. Pentru unele exemple a fost reprodus contextul mai larg, care clarifică sensul non-activ al lexemului. În lista de mai jos, formațiunile negative au

⁴ Nu am inclus în inventarul nostru lexemele *poftitor* și *ouătoare*, deoarece nu corespund descrierii date sensului „pasiv” în această lucrare.

⁵ Sufixul *-tor* nu se găsește în istoromână (Pană Dindelegan, ms. și referințele citate).

fost menționate împreună cu corespondentul pozitiv; dacă nu au un corespondent pasiv pozitiv sau dacă acest corespondent nu e inclus în listă (numărându-se printre cele 16 lexeme discutate în bibliografie), derivatele negative au fost ordonate alfabetic în listă.

- **BĂUTOR** adj. „(d. lichide alcoolice) bun de băut, care se bea cu plăcere” (DGDS I: 84, rar, în Dâmbovița și Buzău; sens neatestat în DA, s.v. *a bea*)
  - (1) a. *Rachiu bălvănit* = rachiu cald, stătut[,] care nu e **beutor**. (Ciașanu, Fira, Popescu, *Vâlcea*, 1928: 142)
  - b. [Vinul de zahăr] e **băutor**, că ăla naturalu vine puțin acrișor, da ăsta dă zacăr e dulceag (DGDS I: 84, rar, în Dâmbovița și Buzău)
- **CUMPĂRĂTOR** adj. „care se poate cumpăra, de cumpărat” (DA, s.v. *a cumpăra*)
  - (2) De-ar fi dorul vânzător / Și badea **cumpărător**, / Eu pe dorul vinde-l-aș / Pe Badea cumpăra-l-aș / Ca să-mi fie de-ajutor / Să mă apere de dor. („Doine și hore din Ardeal”, 1884: 443; cf. DA, s.v. *a cumpăra*)
- **ÎNHĂMĂTOR** adj. „(d. cai, boi etc.) care poate fi / este înhămat” (neatestat în sursele lexicografice consultate)
  - (3) a. de fiecare vită înjugătoare sau **înhamătoare** vom plăti câte 15 lei (*Contracte agricole*, 1906: 163, cf. și 135).
  - b. Chiraleisa, Doamni, / Cai **înhamători**, / Boi înjugători / Stogurili groasî, / Fetili frumoasî (Ștefănuță 1937: 65, în Transnistria; vezi și Mărgărit 2013: 200)
- **ÎMPĂRȚITOR** adj. „care trebuie să fie împărțit” (DA, s.v. *a împărți*), „de împărțit”, **NEÎMPĂRȚITOR** (adjectiv negativ neatestat în dicționare)
  - (4) a. De să vor prileji frați mulți sau puțini și de vor avea nescare bucate **împărțitoare**, rămase de la părinții lor, de nu va agiunge tuturor într-un chip parte, să le meastece toate într-un loc, de-acia să facă părți pre frați, să ia cineș partea sa. (Prav.1632: 590)
  - b. ..., care țigani fiind de la părinții lor **împărțitori**, ș-au venit acum la împărțare, această copilă Ioana în partea Saftei și în partea surori-sa Catrina. (Uricariul, XXI: 386, a. 1734, Iași, în DA, s.v. *a împărți*)
  - c. Și nefiind dovadă nici la o parte, că fiiștecarele din frați au stăpănit ace casă ca o moșie părințască **împărțitoare** și pe alți frați, iar nu ca hotărât lucrul său, cum și din scrisorile ce-au arătat popa Enache s-au dovedit că au parte amândoi frații în casă și s-au hotărât giudecata lor ca să fie casa

împărțitoare și fiind ei numai 2 frați ficiori lui Eni pevițul, Neculai și Lupa, casa să să scoată în vânzare și din prețul cine va da mai mult, giumătate să ia ficiorii Lupii și giumătate popa Enache, ori să-și întoarcă unul altue, ori să să vânză cui a da mai mult și să împartă banii cum or vre. (*Cond. Mavrocordat II*, 1743: 318–319 (211^{r-v}), carte de judecată a Divanului privind o casă din Iași)

d. Știu că n-ai, mândrule, n-ai / Nici peminte de mălai, / Nici peminte arzătoare [= *nisipos, fertil*], / Nici lazuri [= *câmp curățat de tufe și bun de cosit*] cositoare. / Fără-o costă-mpărțitoare, / Și pe mă-ta băutoare. (Bârlea, LPM II: 215, Maramureș, sat Berbești, loc. Giulești)

e. Dacă s-au lăsat legatum parte din avere, are alegere moștenitoriul să dea sau o parte din lucruri sau prețul lor; iar pentru lucrurile **neîmpărțitoare** sau cu greu **împărțitoare** negreșit va plăti prețul lor. (*Cod. Calim.*, 1833: 335)

● **ÎNSURĂTOR** adj. „de însurat” (DA, s.v. *a însura*, neilustrat prin exemple în DA)

(5) Flori vânâte, mohorâte, / Da flori cine le-a culeje? / Tăt feciori **însurători**, / Și fete **măritătoare**⁶. / Și le-om face cununia / Și le-om da pă la fetiță / Și s-or face nevastă (colindul „Răsărit-o și-o crescut”, din Nimăiești, Bihor, 2009: 40)

● **JUGĂTORIU** adj., s.m. (înv.) „(d. boi) de înjugat, pentru munca câmpului” (DA, s.v. *a înjuga*), „asin” (conform echivalărilor citatelor din BB.1688: 609 cu BBlaj.1795: 73), cf. **înjugător** adj., s.m. „care poate fi pus la jug; de înjugat” (DA, s.v. *a înjuga*)

(6) El, blând și călare fiind pre **jugătoriu** și mânzu tânăr. (BB.1688: 609. Cf. BBlaj.1795: 73: blând și călare pre asin și pre mânz tânăr)

● **MUTĂTOR** adj., s.f. „care se poate mișca, care se mută dintr-un loc în altul, care își schimbă locul domiciliul, sediul”, în *bun* (sau *lucru*) **mutător** „bun mobil” (DLR); s.f. (reg.) „stână provizorie, așezată alături de stâna principală, care se poate muta dintr-un loc în altul” (DLR, cu trimiteri la surse dialectale, dintre care cea mai veche este H XIII 100, 116, Tecuci, 1885; cf. DGDS II: 348), s.n. „gard de nuiele mobil (folosit la strămutarea stâniei)” (DGDS II: 348, rar, în Buzău)

(7) a. de va avea vreo tocmală cu vreun vlădic pentru nescare lucruri stătătoare sau **mutătoare**, ce să dzice drept niscare aur sau argint sau haine sau altăceva (Prav.1632: 60, cf. 232)

⁶ Pascu (1916: 123) și Graur (1929: 108, 112) menționează doar adjectivul *mărtătoare* din aromână. Sensul pasiv din dacoromână nu este înregistrat în sursele lexicografice consultate, dar, după cum se vede în acest exemplu, este atestat și în dacoromână.

b. Fac **mutătoare** că mă mut cu oile în altă parte a muntelui, că aici s-a tocit iarba (DGDS II: 348, prin Argeș și rar Giurgiu)

- **NEARĂTOR** adj. (neînregistrat în dicționare), cf. **arător(iu)** adj. „(d. pământ) care se poate ara, care e bun de arat, arabil” (DA, s.v. *arător*)

- (8) a. avem cele mai felurite unelte și mașini pentru lucrarea câmpurilor, **arătoare** și **nearătoare** (*Bunul econom* 1900: 1, Orăștie)
 b. Ca rezultat final al acestor frământări constat că în proprietatea definitivă a eparhiei au rămas 100 jugere 729 stp. pământ **arător**, 35 jugere 1.454 stp. **nearător**, iar restul de 730 jugere stp. s-a expropriat. (*Foaia diecezană* 1940: 3, Caransebeș)

- **NEDĂRUITOR** adj. (neatestat în dicționare) „care nu a fost dăruit, donat”

- (9) ...ca să le fie lor ocină la Comănița, însă din partea de jos din cele șase funii, două și jumătate funii, din câmp, din pădure și din apă și din vatra satului și de peste tot hotarul, pentru că a fost a lor bătrână și dreaptă moștenire **nevânzătoare** și **nedăruitoare**. (*Doc. Olt* I 1654: 108, într-un document emis de Constantin Șerban Voievod prin care se reafirmă dreptul de proprietate al lui Neniul și fiilor lui asupra unei părți de moșie revendicate de o mănăstire, cu argumentul că acea parte de moșie fusese donată, *dăruiță*, mănăstirii de un înaintaș al lui Neniul, dar actele arseseră)

- **NELUCRĂTOR** adj. (DDRF 1894; adjectiv negativ, în mod surprinzător, neatestat în dicționarele contemporane consultate), cf. **lucrător** adj. „(zi) în care se poate lucra”, (înv., reg.) „(d. pământ) care se lucrează, care se cultivă în fiecare an”, „(d. ocele de sare) care se află în exploatare”, „(d. ape) navigabilă”, „(d. intervale de timp) în care se lucrează” (DLR)

- (10) a. în anii vremii de răsmiriță, cele mai multe vii dintru acesta pământ, din pricina resvrătirii vremilor, au fost rămas părăgine **nelucrătoare** și nu era vinul țarei cu îndestulare (hrisov emis de cancelaria lui Ipsilanti la București, în Urechia, *Ist. Rom.–Doc.* I, 1781: 101)
 b. **nelucrător**, adj. *non ouvrable* || o zi **nelucrătoare**, *un jour de fête* (DDRF 1894)
 c. Și astfel petrecea el multe amieze **nelucrătoare**. (Cornel 1908: 15–16)

- **NEMÂNCĂTOR** adj. (neatestat în dicționare), cf. **mâncător** adj. (înv., reg.) „comestibil” (DLR)

- (11) Precum pre toate vietățile cele cu patru picioare, așa și pre paseri României le împart în curate, **mâncătoare** sau bune de mâncare și în necurate, **nemâncătoare** sau spurcate. (Marian, *Ornitologia* I, 1883: 426)

- **NEMULGĂTOARE** adj. (neatestat în dicționare), cf. **mulgătoare** adj. „(d. oi, vaci) care dă lapte, care se mulge” (DLR), „de muls”
- (12) se află acasă, în familie, unde este foarte mult de lucru: două vaci **mulgătoare** și una **nemulgătoare**, cal, porci, păsări etc. (*Glia Drochiană*, 2008, Republica Moldova)
- **NETRECĂTOR** adj. (înv.) „(d. drumuri) care nu poate fi străbătut” (DLR), „de netrecut”
- (13) Cine amu împreună cu viața aceasta iubit-au dulceața, și nu se-au vindecat cu pocaaniia, ce cu vrearea delungatu-se-au, locul loruș cela îngerescul făcutu-l-au cale **netrecătoare** și neîmbiată, ca o propaste fără fund și netrecută loruș înșiș au săpat. (CC².1581: 370, v. sinonimia *netrecător – netrecut*)
- **NEVÂNZĂTOR** adj. (neatestat în dicționare), cf. **vânzător** adj. (înv., pop.) „(d. bunuri, proprietăți) care este de vânzare, destinat vânzării” (DLR)
- (14) Eu rămân... / Un om liber, / nesupus altui om, / lucrător pe moșia sa / **nevânzătoare** / Limba română. (Popescu Sireteanu, poezia *Moșia*, 2011: 15). Vezi și exemplul (9).
- **PLUTITOR** adj. (înv.) „(d. ape) navigabil” (DLR)
- (15) a. Asemenea râuri, ca să se facă **plutitoare**, trebuiesc mărginite cu maluri artificiale, până ce și-or face un pat cuviincios. Râurile mai au și alte piedici: vara seacă, iarna îngheață, toamna și primăvara se umflă, întâmplări cari toate opresc navigația. Râurile se pot socoti niște căi **plutitoare** jumătate firești, jumătate artificiale. (I. Ghica, O. III, [1848] 1973: 265)
b. Mureș, râu **plutitor**, care din țara săcuilor... sosește la Lipova, în Banat, și se varsă în Tisa (Bălcescu, M.V., [1849–1852]: 492, în DLR)
- **RĂSCUMPĂRĂTOR** adj. (înv.) „care poate fi răscumpărat, răscumpărabil” (DLR)
- (16) Iară casele de pren sate, cărora nu iaste pemprejur zid, cătră țarina pământului se vor socoti. **Răscumpărătoare** pururea vor fi acestea și în slobozenie vor ieși. (BB.1688: 90, VT.1683–6: 113. Cf. BBlaj.1795: 116: acestea totdeauna să vor putea răscumpăra)
- **TRIMIȚĂTOR** adj., s.f. „care este sau trebuie trimis” (DLR); sensul din acest dicționar este semnalat inițial de Pușchilă (1914: 65), care înregistrează adjectivul cu forma *trimisătoriu* printre alte derivate în *-tor* extrase dintr-o traducere needitată a lui Dosoftei, *Molitvelnic dă-nțales*, 1681:

- (17) a. **trimisătoare** ploaie (Dosofoei, *Molitvelnic dă-nțăles*, 1681: 117^b, în Pușchilă 1914: 65)
 b. E Savel (...) apropie-să cătră maimarele preotu și cerșu de la dinsul **tremițătoarele** întru Damascu cătră zborure ca să vr-unii aflară pre căi, bărbați și mueri, legați se-i aducă întru Ierusalim (CB.1559–60: 92–93. Cf. CPr.1566: 37: Și se apropie cătră întâiul preut și cerșu de la el carte întru Damasc)
- **UMBLĂTOR** adj. „(d. drumuri) umblat, bătut” (DGDS III: 386, rar, în Vrancea), în sintagma *loc umblător* (reg.) „loc care se ară [= *se umblă cu plugul*] în fiecare an” (DLR, cf. ALR I 1 229/80), *groapă umblătoare* (Trans.) „groapă amenajată în apropierea casei, în care se păstrează pe timpul iernii anumite produse, în special cartofi” (DLR, cf. ALR–T 692/270, 289), cf. lexicalizarea *umblătoare* s.f. (înv., pop.) „closet” (DLR), adică „loc la care se umblă, se merge des”.
- (18) Erau două drumuri, mă uitam și eu acolo să văd care-i **mai umblător** (DGDS III: 386, Vrancea)
- **VĂZĂTOR** adj. (înv.) „care se vede” (DLR), „vizibil, care poate fi văzut”
- (19) a. nici au cunoscut lumea ceastă **văzătoare** altă minune mai luminată (AD.1722–5, *Predice*, 25, ed. Bianu, în DLR; în ed. Ștrempel, 138^f/p. 149: N-au văzut pământul alt lucru mai slăvit, decât acest de astăzi, nici nu au cunoscut lumea, ceasta **văzută**, altă minune mai luminată.)
 b. Minte omului neputându-se rădica nici însuș la lucrurile cele **văzătoare**. (Gherasim, *Istoria Americăi...*, 1795–1800, 86^v/4, în DLR)
- **VORBITOR** adj. (înv.) „(d. limbi) care se utilizează curent în comunicarea orală, care este în uz; uzual, vorbit” (DLR), **NEVORBITOARE** (adjectiv negativ neatestat în dicționare)
- (20) a. Să lucrăm limba noastră cea **vorbitoare** și să luăm numai acelea care ne vor fi de lipsă de la greci și de la latini (Mumuleanu, C., [1825], 62/3, în DLR)
 b. aceasta trebuie să fie adevărat, pentru că vorbeau o limbă pelasgică și chiar astăzi în limba noastră avem o mulțime de ziceri care, fără de a fi trecute din limba helenică în cea latină, se găsesc în limba greacă **vorbitoare** ale unor părți ale Greciei... (I. Ghica, O. III, [1861] 1973: 285)
 c. – M-am gândit, *afendi-mu, s-o metaphrasesc* pe limba noastră proastă, **vorbitoare**.
 – Însă care este limba cea neproastă, **nevorbitoare**? (Heliade-Rădulescu, O. II, [1859–1869] 2002: 595)

BIBLIOGRAFIE

Studii

- Densusianu 1911 = Ovid Densusianu, „[d. Pârvan]”, în *Vieța nouă*, VII (1911), 16, p. 295–299, reprodus în *Opere*, I. *Lingvistică. Scrieri lingvistice*, ed. îngrijită de B. Cazacu, V. Rusu și I. Șerb, cu o pref. de B. Cazacu, București, Editura pentru Literatură, 1968, p. 706–710.
- FCLRV = Eugenia Contraș, Cristina Gherman, Finuța Hasan, Rodica Ocheșeanu, Magdalena Popescu-Marin (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, 2007.
- Graur 1929 = Al. Graur, *Nom d'agent et adjectif en roumain*, Paris, Librairie ancienne H. Champion, 1929.
- Graur 1971 = Al. Graur, „Note etimologice și lexicale”, în *Limba română*, anul XX, nr. 1, 1971, p. 51–52.
- Graur 1975 = Al. Graur, „[murătoare, murători]”, în vol. *Alte etimologii românești*, București, Editura Academiei Române, 1975, p. 64–65.
- Lyutikova, Bonch-Osmolovskaya 2006 = Ekaterina Lyutikova, Anastasia Bonch-Osmolovskaya, „A very active passive: Functional similarities between passive and causative in Balkar”, în Leonid Kulikov, Andrej L. Malchukov, Peter de Swart (ed.), *Case, Valency and Transitivity*, Amsterdam / Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2006, p. 393–416.
- Până Dindelegan, ms. = Gabriela Pană Dindelegan, „Agentive suffixation”, ms.
- Pascu 1916 = G. Pascu, *Sufixele românești*, București, Edițiunea Academiei Române, Librăriile Socec & Co, 1916.
- Pușcariu 1921 = Sextil Pușcariu, „Sufixul *-tor (-sor)* și *-oare*”, în vol. *Lui N. Iorga – Omagiu*, Craiova, Institutul de Arte Grafice „Ramuri” S.A., 1921, p. 257–273 (extras – 19 p.).

Surse

- AD.1722–5 = Antim Ivireanul, *Didahii*, ed.: Antim Ivireanul, *Opere*, ed. G. Ștrempel, București, Editura Minerva, 1972, p. 1–238.
- Bârlea, LPM II = Ion Bârlea, *Literatură populară din Maramureș*, vol. II, ed. îngrijită și studiu introductiv de Iordan Datcu, cu un cuvânt[-]înainte de Mihai Pop, [București] Editura pentru Literatură, 1968.
- BB.1688 = *Biblia*, ed.: *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament, tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino, Domnul Țării Românești*, București, Editura Institutului Biblic, 1977.
- BBlaj.1795 = *Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi și a ceii noao...*, Blaj, 1795, ediție jubiliară în reproducere anastatică și transcriere interpretativă, coord. de Ioan Chindriș și Eugen Pavel, Roma, 2000.
- Bunul econom* CB.1559–60 = *Bunul econom*, anul I, nr. 14, 14 aprilie 1900, Orăștie.
- CC².1581 = *Codicele popii Bratul*, ed. Al. Gafton, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2003 (<http://media.lit.uaic.ro/gafton> – consultat în 2.01.2017).
- Ciausănu, Fira, Popescu, 1928 = Coresi, *Evanghelie cu învățătură*, ed. S. Pușcariu, Al. Procopovici: Diaconul Coresi, *Carte cu învățătură (1581)*, vol. I, *Textul*, București, Editura Socec, 1914.
- Ciausănu, Fira, Popescu, 1928 = G. F. Ciaușanu, G. Fira, C. M. Popescu, *Culegere de folclor din jud. Vâlcea și împrejurimi*, cu un glosar, București, Cultura Națională, 1928 (Academia Română. *Din viața poporului român*, XXXV), 1928.

- Cod. Calim.* 1833 = *Codul Calimach [Codică țivilă a Moldovii]*, ed. critică, București, Editura Academiei Române, 1958.
- Cond. Mavrocordat* II = *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, ed. cu introducere, note, indici și glosar alcătuită de Corneliu Istrati, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2008.
- Contracte agricole* 1906 = *Contracte de învoeli agricole în vigoare pe anul 1906*, Ministerul de Interne, București, Inst. de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1907.
- Cornel 1908 = Th. Cornel, „Trei lacrimi de rouă”, în „*Democrația*”. *Revistă politică, economică și literară*, anul I, nr. 15–16, 20 decembrie 1908, p. 15–16.
- CPr.1566 = Coresi, *Apostol*, ed.: I. Bianu, *Texte de limbă din secolul XVI, IV. Lucrul apostolesc tipărit de diaconul Coresi la 1563*, București, Editura Cultura Națională, 1930.
- DA = Academia Română, *Dicționarul limbii române, A–B, C, D–De, F–I, J–Lojniță*, București, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, Tipografia Ziarului „Universul”, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, 1913–1949.
- DDRF = Frédéric Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français*. [Vol. I–IV], Bucarest, Imprimerie de l’État. I: (A–E), 1893; II: (F–L), 1894; III: (M–R), 1894; IV: (S–Z), 1895.
- DGDS I–III = Maria Marin (coord.), Ion Ionică, Maria Marin, Anca Marinescu, Iulia Mărgărit, Teofil Teaha, *Dicționarul graiurilor dacoromâne sudice*, vol. I–III, București, Editura Academiei Române. I: Literele A–C, 2009; II: Literele D–O, 2010; III: Literele P–Z, 2011.
- DLR = Academia Română, *Dicționarul limbii române*. Serie nouă, D–E, J–Z, București, Editura Academiei Române, 1965–2010.
- Doc. Olt* I = *Biserici, chipuri și documente din Olt*, vol. I, publicate de I. Ionașcu, Craiova, Ramuri, 1934.
- „Doine și hore din Ardeal” = „Doine și hore din Ardeal (din ținutul Borgoului)”, texte culese de I. Dologa, în *Familia*, 1884, anul XX, nr. 37, p. 443.
- Dosoftei 1681 = Dosoftei, *Molitelnic dă-nțales*, 1681, în D. Pușchilă, *Molitelnicul lui Dosoftei: studiu*, în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Literare*, seria II, tom. XXXVI, nr. 1, București: Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea; Leipzig: Otto Harrassowitz; Viena: Gerold & Comp., 1914.
- Foaia diecezană* I. Ghica, O. III = *Foaia diecezană*, anul LV, nr. 21, 26 mai 1940, Caransebeș.
- Glia Drochiană* = *Glia Drochiană*, 8.02.2008, publicație periodică, Drochia, Republica Moldova (<http://gliadrochiana.info/> – consultat în 2.01.2017).
- Heliade Rădulescu, O. II = Ion Heliade Rădulescu, *Opere*, II. *Istoria critică universală. Biblicele. Echilibru între antiteze*, ediție îngrijită, prefață, note și bibliografie de Mircea Angheliescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 2002.
- Marian, *Ornitologia* I, 1883 = S. Fl. Marian, *Ornitologia poporană română*, tom. I, Cernăuți, Tipografia lui R. Eckhardt, 1883.
- Mărgărit 2013 = Iulia Mărgărit, „Note lexicale privind limba română din Transnistria”, în *Fonetică și dialectologie*, 2013, XXXII, p. 197–205.
- Popescu Sireteanu 2011 = I. Popescu Sireteanu, „Moșia” (poezie), în *Academia Bârlădeană*, revistă editată de Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană”, anul XVIII, trim. I, nr. 1 (42), 2011, p. 15. (<http://www.academiabarladeana.ro/Arhiva/revista/acad42.pdf> – consultat în 2.01.2017).
- Prav.1632 = Eustratie Logofătul, *Pravilă aleasă...*, ed. Alin-Mihai Gherman (ms).

- Pușchilă 1914 = D. Pușchilă, *Molitvenicul lui Dosoftei: studiu*, în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Literare*, seria II, tom. XXXVI, nr. 1, București: Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea; Leipzig: Otto Harrassowitz; Viena: Gerold & Comp., 1914.
- „Răsărit-o și-o crescut” = „Răsărit-o și-o crescut” (colind, Nimăiești, Bihor), în *Zodii în cumpănă*, publicație trimestrială de cultură editată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, Bihor (Oradea), serie nouă, anul III (XVI), nr. 4 (61), iarna 2009 (<https://cumpana.files.wordpress.com/2009/12/zodii-iarna-2009.pdf> – consultat în 2.01.2017).
- Ștefănuță 1937 = Petre V. Ștefănuță, „Cercetări folklorice pe Valea Nistrului-de-Jos”, în *Anuarul Arhivei de Folklor*, vol. IV, 1937, p. 31–226.
- Urechia, *Ist. Rom.–Doc. I* = V. A. Urechia, *Istoria românilor*. Curs ținut la Facultatea de Litere din București de... Publicat sub direcțiunea... de comitetul de studenți ai Facultății..., București, Lito-Tipografia Carol Göbl (I–IV), seria 1774–1786, tomul I, 1891.
- VT.1683-6 = *Vechiul Testament: versiunea lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)*, Eugen Munteanu (coord.), Ana Maria Gînsac, Ana Maria Minuț, Lucia-Gabriela Munteanu, Mădălina Ungureanu; ediție de text, prefață, notă asupra ediției, introducere, bibliografie, indice de cuvinte și forme, indice de nume proprii de Eugen Munteanu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016.

SOME NOTES ON WORD FORMATION. ADDITIONS TO THE INVENTORY OF ROMANIAN *-TOR* ADJECTIVES OF THE TYPE (CASĂ) VÂNZĂTOARE ‘(HOUSE) FOR SALE’, (PĂMÂNT) ARĂTOR ‘(LAND) TO BE PLOUGHED’

(Abstract)

The paper deals with Romanian *-tor* adjectival derivatives that display a [+ passive], [+ possibility / obligation] special meaning. 16 of them, which occur in old and modern non-standard Romanian, have already been mentioned in the literature (see Pascu 1916: 123, Pușcariu 1921: 6–7, Graur 1929: 107–108, FCLRV: 193, etc.): (*pământ*) *arător* ‘(land) to be ploughed’, (*vacă*) *mulgătoare* ‘milk (cow)’, (*salarium*) *primitor* ‘(wage) to be received’, etc. A more detailed survey of old and dialectal texts, glossaries and dictionaries reveals a lot more attestations (other 22 units) of these potential-passive adjectives. Hence, a more comprehensive inventory should also include derivatives from verbs such as: *bea* ‘drink’, *cumpăra* ‘buy’, *împărți* ‘divide’, *înhăma* ‘harness’, *însura* ‘(about a man) marry’, *trimite* ‘send’, *umbla* ‘travel’, *vedea* ‘see’, *vorbi* ‘speak’, etc. The article contains the inventory of the new attestations, with information on the definition and the register / variety of language where each of these formations occurs, as well as some examples from different types of text.

Cuvinte-cheie: deverbalele românești în *-tor*, valoarea de diateză a deverbalelor românești în *-tor*, valoarea modală a deverbalelor românești în *-tor*, adjective cu sens potențial-pasiv.

Keywords: Romanian *-tor* deverbals, the voice value of the Romanian *-tor* deverbals, the modal value of the Romanian *-tor* deverbals, potential-passive adjectives.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
 „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”,
 București, Calea 13 Septembrie nr. 13
 carmen_marzea@yahoo.fr